

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ

Neuvotteleva virkamies
Mirka-Tuulia Kuoksa

Muistio

2.11.2023

KANSAINVÄLISEN TERVEYSSÄÄNNÖSTÖN (2005) MUUTOSTEN HYVÄKSYMINEN

Monenvälinen yhteistyö on olennaisen tärkeää torjuttaessa pandemioita ja muita laaja-alaisia terveyshätätilanteita, jotka eivät lähtökohtaisesti tunne rajoja ja edellyttävät yhteisiä toimia. Maailman terveysjärjestö WHO:lla on mandaattinsa perusteella keskeinen rooli tässä prosessissa johtavana ja koordinoivana viranomaisena maailmanlaajuisiin terveyshaasteisiin vastamisessa, ja se perussääntönsä nojalla avustaa jäsenmaita niiden pyynnöstä terveyshätätilanteissa.

WHO:n kansainvälinen terveyssäännöstö (International Health Regulations, IHR, 2005, SopS 50 ja 51/2007)) asettaa jäsenmaille kansainvälisoikeudellisia velvoitteita terveyshätätilanteisiin liittyen. IHR on WHO:n perussäännön (SopS 26/1948) 21 artiklan mukainen, kaikkia osapuolia sitova ohjesääntö. IHR:n tavoitteena on tautien kansainvälisen leviämisen ehkäisy, torjunta, ja hallinta käyttäen kansanterveydellisiä keinoja, jotka ovat oikeassa suhteessa ja rajoittuvat kansanterveysuhkiin aiheuttamatta tarpeettomia häiriöitä kansainväliselle liikenteelle ja kaupalle.

WHO:n yleiskokous hyväksyi toukokuussa 2022 muutoksia IHR:n 55, 59, 61, 62 ja 63 artikloihin. Kyseiset muutokset koskevat määräaikoja, joiden puitteissa IHR:ään myöhemmin esitettävät muutokset tulee hyväksyä, hylätä tai esittää niihin varauma. IHR:n 59 artiklaa muutettiin siten, että aika, jonka kuluessa sopimuksen osapuolen tulee ilmoittaa WHO:n yleiskokouksen hyväksymien IHR:n muutosten hylkäämisestä tai sitä koskevasta varaumasta, lyhennettiin 10 kuukauteen (aiemmin 18 kuukautta) ja IHR:ää koskevien muutosten voimaantuloaika lyhennettiin 12 kuukauteen (aiemmin 24 kuukautta). IHR:n 55, 61, 62 ja 63 artiklat sisältävät viittaukset 59 artiklassa esitettyihin määräaikoihin. Tämän vuoksi myös näihin artikloihin oli tarpeen tehdä tekniset muutokset 59 artiklaan tehtyjen muutosten perusteella.

Toukokuussa 2022 hyväksytyt muutokset tulevat voimaan 31.5.2024. Valtioiden tulee hyväksyä esitetyt muutokset kansallisten menettelyidensä mukaisesti IHR:n 59(1) artiklan mukaisessa 18 kuukauden määräajassa siitä, kun WHO:n pääjohtaja on ilmoittanut WHO:n yleiskokouksen hyväksyneen IHR:ään tehdyt muutokset, eli 1.12.2023 mennessä.

Nyt kyseessä olevat muutokset ovat luonteeltaan teknisiä, eivätkä sisällä eduskunnan toimivaltaan kuuluvia määräyksiä. Muutoksista ei siten ole tarpeen laatia hallituksen esitystä, vaan muutosten hyväksymisestä päättää tasavallan presidentti, jonka jälkeen muutokset saatetaan kansallisesti voimaan valtioneuvoston asetuksella.

Edellä olevan perusteella esitetään, että Tasavallan Presidentti hyväksyy kansainvälisen terveyssäännöstön (2005) artikloihin 55, 59, 61, 62 ja 63 tehdyt muutokset.